Vlastný materiál

Návrh účasti delegácie Slovenskej republiky na 31. konferencii zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy, 21. konferencii zmluvných strán Kjótskeho protokolu a 8. konferencii strán slúžiacej ako stretnutie strán Parížskej dohody, Antalya, Turecko, 9. – 20. november 2026

Základným medzinárodnoprávnym nástrojom pre hľadanie globálnych riešení pre problematiku zmeny klímy je Rámcový dohovor Organizácie spojených národov o zmene klímy, Kjótsky protokol k Dohovoru a Parížska dohoda.

Rámcový dohovor Organizácie spojených národov o zmene klímy, Kjótsky protokol, Dodatok z Dauhy

Rámcový dohovor Organizácie spojených národov o zmene klímy (ďalej len „Dohovor“) bol prijatý v roku 1992 v Rio de Janeiro. Pre neurčitosť záväzkov Dohovoru a rozdelenie krajín na rozvinuté a rozvojové bol v roku 1997 prijatý Kjótsky protokol (ďalej len „KP“) ako vykonávací protokol. KP po prvý raz stanovil povinnosť pre rozvinuté krajiny znížiť počas záväzného obdobia rokov 2008 až 2012 agregované antropogénne emisie skleníkových plynov najmenej o 5 % v porovnaní s rokom 1990. V roku 2012 sa v Dauhe prijal dodatok ku KP. Zmluvné strany sa zaviazali v období rokov 2013 až 2020 znížiť svoje celkové emisie skleníkových plynov najmenej o 18 % v porovnaní s emisiami v roku 1990, pričom EÚ prijala záväzok zníženia svojich emisií o 20 %.

Parížska dohoda

Záväzky podľa dodatku z Dauhy sa však týkali iba vyspelých krajín, aj to nie všetkých (nepripojili sa napr. Japonsko, Rusko, Nový Zéland, Kanada či USA) a pokrývali len necelých 15 % svetových emisií. Z tohto dôvodu sa svetové spoločenstvo usilovalo o novú globálnu dohodu, ktorá by znamenala širšie zapojenie krajín tak, aby sa k redukčným záväzkom popri rozvinutých krajinách pripojili aj dynamicky rastúce rozvojové krajiny ako napr. Čína, India, Brazília, Južná Afrika a ďalšie.

Po niekoľkoročných náročných medzinárodných vyjednávaniach sa dňa 12. decembra 2015 na plenárnom zasadnutí konferencie zmluvných strán Dohovoru v Paríži podarilo prijať globálnu dohodu o zmene klímy – Parížsku dohodu (ďalej len „PA“). Do platnosti vstúpila dňa 4. novembra 2016.

Jej cieľom je obmedziť rast globálnej teploty do konca storočia o maximálne 2 stupne Celzia v porovnaní s predindustriálnym obdobím. Zároveň sa strany PA zaviazali vynaložiť úsilie na obmedzenie zvýšenia teploty na 1,5 stupňa Celzia v porovnaní s predindustriálnym

obdobím. V druhej polovici 21. storočia by sa mala dosiahnuť uhlíková neutralita, t. j. vypustiť len toľko emisií skleníkových plynov, koľko ekosystémy dokážu zachytiť.

PA je prelomová najmä v troch dôležitých aspektoch:

- prvýkrát ustanovuje redukčné záväzky a povinnosti nielen pre rozvinuté krajiny, ako to bolo dovtedy ustanovené v KP, ale pre všetky zmluvné strany PA;
- prvýkrát sa dôslednejšie venuje aj adaptácii na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy a zavádza povinnosť aktívne sa na ne pripravovať, včítane monitorovania a hodnotenia, budovať a posilňovať odolnosť ekosystémov a socio-ekonomických systémov;
- povinnosť sledovať emisie skleníkových plynov a informovať o ich množstve sa vzťahuje tiež na všetky krajiny, nielen na rozvinuté.

Konferencia zmluvných strán Dohovoru (označovaná ako COP), konferencia zmluvných strán KP (označovaná ako CMP) a konferencia strán slúžiaca ako stretnutie strán Parížskej dohody (označovaná ako CMA) sú najvyššími rozhodovacími orgánmi Dohovoru, KP a PA. Jednou z najdôležitejších úloh, ktoré plnia, je posudzovanie a konečné prijímanie rozhodnutí na plnenie cieľov a záväzkov krajín podľa Dohovoru, KP a PA. Tieto zasadnutia sa zvyknú spoločne označovať ako COP s príslušným poradovým číslom.

COP30 v Beléme v Brazílii

V dňoch 10. až 22. novembra 2025 prebiehali v brazílskom Beléme súbežne 30. konferencia zmluvných strán Dohovoru, 20. zasadnutie zmluvných strán KP, 63. zasadnutie podporného orgánu Dohovoru pre vedecké a technologické poradenstvo, 63. zasadnutie podporného orgánu Dohovoru pre implementáciu a 7. zasadnutie zmluvných strán PA. Tieto zasadnutia sa súhrne označujú ako COP30.

Za hlavný výsledok COP30 možno označiť Politický balíček z Belému, ktorý pozostáva z vyše dvoch desiatok rozhodnutí a zahŕňa body agendy ako spravodlivá transformácia, Globálny cieľ pre adaptáciu, Mitigačný pracovný program, Globálne hodnotenie, články 9 a 2.1(c) Parížskej dohody, a ďalšie.

Najdôležitejším bolo rozhodnutie „Globálne Mutirão: Zjednotenie ľudstva v globálnej mobilizácii proti zmene klímy“. Mutirão je konceptom kolektívneho úsilia od pôvodných obyvateľov Amazónie. Brazílske predsedníctvo sa usilovalo dosiahnuť konsenzus v zložitých otázkach práve apelom na dôležitosť kolektívneho úsilia. Rozhodnutie „Globálne Mutirão“ prinieslo posun hneď v niekoľkých sporných oblastiach. Jedným z výsledkov je aj vznik Globálneho implementačného akcelerátora, ktorý sa zameria na medzeru v mitigačných politikách a podporí implementáciu národne definovaných príspevkov a národných adaptačných plánov. Na COP30 prijali krajiny celkovo 56 rozhodnutí a tri rezolúcie k množstvu oblastí a otázok globálnej klimatickej politiky.

Dňa 4. februára 2026 vzala vláda SR na vedomie informatívny materiál o výsledkoch COP30[1].

COP31 v Antalyi v Turecku

Minister Murat Kurum, dezignovaný predseda COP31, a minister Chris Bowen, predseda rokovaní, predstavili priority spoločného predsedníctva Turecka a Austrálie prostredníctvom otvoreného listu[2]. Hlavnými princípmi COP31 budú dialóg, konsenzus a implementácia, pričom predsedníctvo bude postupovať podľa inkluzívneho, vyváženého a na výsledky orientovaného prístupu. Konferencia COP31 bude koncipovaná ako „COP implementácie" a zároveň „COP budúcnosti", s cieľom premieňať prijaté záväzky na konkrétny a merateľný pokrok.

V tejto súvislosti a prostredníctvom šiestich pilierov Globálnej klimatickej akčnej agendy budú medzi hlavné priority patriť:

- elektrifikácia a transformácia energetiky,
- nulový odpad a obehové hospodárstvo,
- odolné mestá a infraštruktúra,
- udržateľné poľnohospodárstvo a potravinové systémy,
- zelená priemyselná transformácia,
- financovanie klimatických opatrení,
- posilňovanie odolnosti zraniteľných regiónov a ekosystémov.

Predsedníctvo bude zároveň aktívne podporovať zmysluplnú účasť všetkých zainteresovaných strán, vrátane vlád, akademickej obce, občianskej spoločnosti, súkromného sektora a mladých ľudí.

V partnerstve s predsedníctvami COP29 a COP30 sa úsilie v rámci iniciatív Belémska misia pre 1,5 stupňa Celzia a Globálny implementačný akcelerátor zameria na podporu realizácie národne definovaných príspevkov a národných adaptačných plánov. Cieľom je posilniť klimatické ambície, urýchliť implementáciu klimatických opatrení, prehĺbiť medzinárodnú spoluprácu a podporiť investície do znižovania emisií skleníkových plynov a adaptačných opatrení.

Zároveň sa predsedníctvo COP31 bude usilovať o posilnenie existujúcich pracovných programov a procesov v rámci Dohovoru a PA, ktoré sa týkajú mitigácie, adaptácie a financovania, ako aj prierezových tém, vrátane spravodlivej transformácie, poľnohospodárstva a transparentnosti. Nemenej dôležitou je potreba dosiahnuť pokrok v príprave druhého Globálneho hodnotenia implementácie PA.

[1] https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/31559/1
[2] https://cop31.tr/letter-detail/2nd-presidency-2026

Pozícia EÚ

EÚ pripravuje svoju rámcovú pozíciu vo forme záverov Rady ministrov EÚ pre životné prostredie ku COP31. Dokument bol schválený na zasadnutí Rady dňa 12. októbra 2026, pričom obsahuje kľúčové politické priority pre COP31, zdôrazňuje potrebu posilniť multilateralizmus a implementáciu klimatických záväzkov a politík.

Účasť delegácie SR na COP31

Navrhuje sa, aby vedúcim delegácie SR bol minister životného prostredia SR a jeho zástupcami štátny tajomník Ministerstva životného prostredia SR a mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec v Turecku. Delegáciu budú tvoriť najmä experti na zmenu klímy, predovšetkým z Ministerstva životného prostredia SR a Slovenského hydrometeorologického ústavu. Členov svojej delegácie, prípadne svojich ďalších zástupcov si určí vedúci delegácie SR. Účasť slovenských podnikateľov určí podpredsedníčka vlády a ministerka hospodárstva SR.

Smernica pre postup delegácie SR počas COP31

- Delegácia SR bude na rokovaniach postupovať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a záujmami zahraničnej politiky SR. Bude rešpektovať záväzky vyplývajúce z medzinárodného práva a medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná.
- Pozícia SR pre rokovania na COP31 bude vychádzať zo záverov Rady ministrov EÚ pre životné prostredie, ktoré budú prijaté v októbri 2026, a nebude sa v zásadných otázkach od nej líšiť.
- Pozícia SR pre rokovania na COP31 bude taktiež vychádzať z Aktualizácie Integrovaného národného energetického a klimatického plánu SR, ktorý bol schválený vládou SR, a nebude sa v zásadných otázkach od nej líšiť.
- Svoju národnú pozíciu bude SR presadzovať v rámci každodenných ranných koordinačných stretnutí vo formáte pracovnej skupiny Rady EÚ pre medzinárodné environmentálne otázky.
- SR sa počas pracovných rokovaní bude usilovať doriešiť otvorené technické otázky a v rámci ministerských rokovaní na najvyššej úrovni uzavrieť otvorené politické témy.